

geel en blauw gekleurde eieren aanbieden, en die kon geen meeuw ons verschaffen. Op het Zoölogisch Laboratorium draaide de Heer DUK daarom een groot aantal beukenhouten meeuweneieren, en BOOY beschilderde die in de nodige kleuren, enkele legsels ook in natuurlijke kleuren, want we wilden, om eventuele foutenbronnen te vermijden, geen natuurlijke eieren tegenover houten geven, maar gaven twee stellen houten, die alleen in de kleur verschilden, bv. rode tegen normale, blauwe tegen normale, enz. Die gekleurde eieren werden op dezelfde wijze gevlekt als echte eieren. De eigen eieren van de meeuw namen we telkens in een kistje met houtwol mee in het tentje, waar ze warm bleven; de meeuw kreeg te kiezen tussen de twee houten legsels. Het was hoogst merkwaardig om te zien, hoe de meeuwen op die fel gekleurde eieren reageerden. De blauwe en de gele bebroedden ze even graag als de normaal gekleurde, maar de rode niet zo vaak. Soms gingen ze er wel op zitten, maar dikwijls vermeden ze ze toch. Op dezelfde wijze onderzochten we de waarde van de vlekking; het bleek een meeuw totaal koud te laten, of zijn eieren egaal grijs zijn, of een prachtige, het oog van ieder eierverzamelaar verrukkende vlekking hebben! Toen kwam de vorm aan de beurt. Hiermee zijn we echter pas begonnen, en het enige wat we weten is, dat de eerste meeuw die we drie scherprandige parallelepiped, op normale wijze gekleurd gaven, zonder blikken of blozen hierop ging zitten broeden, terwijl hij de normale eieren naast zich liet liggen. Verder komt de grootte nog aan de beurt, en dan gaan we de andere, blijkbaar nog belangrijker kenmerken van het legsel onderzoeken, die van de plaats van het nest.

Wat we over de verhoudingen tot de jongen voor nieuws te weten kwamen, bewaren we beter voor een volgend jaar, als we daarmee weer wat verder zullen zijn gekomen.

Hoe langer we ons met de meeuwen bezighouden, hoe meer we te weten komen, maar hoe sterker we tegelijk voelen, *hoe* oppervlakkig onze kennis van hen toch eigenlijk nog is, en hoe weinig we het intieme leven van deze vogels nog begrijpen kunnen. We hopen ons nog vele jaren in hun doen en laten te mogen verdiepen.

H. L. BOOY.

N. TINBERGEN.

October 1936.

DE OOSTERDUINEN (Z.H.).

Als wij in de lente langs Hillegoms en Lisse's bollenfelden wandelen en van fleur, kleur en geur genieten die door de kweekers ons daar tentoongesteld worden, dan denken wij wel aan al deze pracht die de tuinderswetenschap hier getooverd heeft, maar nooit, hoe het hier vroeger uitzag, toen deze gronden nog ongerept onder een oorspronkelijk landschap begraven lagen.

Niettegenstaande crisis-zorgen en voorzorgen komt er steeds meer bollengrond bij en als ik nu van Haarlem naar Noordwijkerhout fiets en bedenkt, hoe het hier vóór tien jaren uitzag, vooral aan den westkant van den weg, dan valt het werkelijk

te begrijpen, dat wij zoo vlug vergeten, wat er eens was; nog vóór twee jaren stonden hoge duinen ten zuiden van Ruigenhoek; weg zijn ze — en 't volgend jaar zeker reeds vervangen door een schaakbord van vroolijke kleuren.

En iets verder, over het bruggetje, daar waar de hei zoo weelderig bloeide — de eenige plek hei die ik in Z.H. ken — daar gaat met machtige schreden het metaal het zand te lijf. En hoe lang zal het nog duren, dat ook dit stukje ongerepte natuur aan den vooruitgang ten offer gevallen is.

Het is niet mijn bedoeling hiertegen te kankeren, want vooruitgang — modernisering — land ontginnen en rendabel maken, dat is nu eenmaal een noodzakelijkheid,

Fig. 1. *De merkwaardige heide-vegetatie op den ouden duingrond.*

maar toch vind ik het op zijn plaats, een afscheidswoord aan dit mooie hoekje te richten, waar ik zoo menig heerlijk uurtje beleefde, een plek die dicht bij het woelige verkeer liggend, toch nog zijn karakter van oorspronkelijke rust behield en die zeker vele zeldzaamheden omsloot, die jammer genoeg nooit geborgen zullen worden.

In mijn artikel in D. L. N. van Juli 1927 speelde zich een groot gedeelte op deze plek af, en er was vooral een groote stuifkuil, die mij hier aantrok; gelukkig kon ik deze nog op tijd op de gevoelige plaat brengen, want nu reeds behoort deze tot de praehistorie. Het is erg te betreuren, dat zulke archaeologisch interessante plekken verdwijnen, meest zonder tevoren eens zorgvuldig onderzocht te worden, maar daarvoor is het nu jammer te laat (weliswaar heeft het O.M. te Leiden eens proefgravingen gedaan, echter niet afdoende, want zij leverden niets belangrijks op, terwijl ik zelf later b.v. nog verschillende fijne bronzen naalden daar, na een storm,

Fig. 2. Gagel in de Oosterduinen.

hier nog rijke heidegronden — waaronder veel witte hei — en in de verte de wazige duinen. Echter zal ook deze voorgrond al spoedig tot de praehistorie behoren.

Op foto 2 zien wij de gagel, die hier hoogtij viert; hoe weinig mensen kennen deze fijn geurende plant, met haar kleine ranke bladeren en sierlijke katjes. Ook voor deze plant zijn de O.D. het laatste mij bekende groeiterrein in de duinen van Z.H. Ook veel mooie kamperfoelie en boschbramen zijn gedoemd spoedig te moeten verdwijnen.

Hoeveel graafwespen zag ik hier bezig gangen te graven voor hun broedsel en aanvliegen met als voedsel voor hun kroost een stijve rups tusschen de pooten, dikwijls langer en zwaarder dan zij zelf. Deze rupsen verlammen zij met een angelsteek. Met veel moeite en handigheid weten ze deze in de nauwe gangetjes te trekken. Ruw is de natuur, maar boeiend als men maar goed toekijkt.

Opvallend was ook steeds de hoeveelheid goudbruine beerenrupsen, die in den herfst op stap gaan met de bedoeling zich een geschikte plek te zoeken om zich in te poppen, en dan te volgen hoe zij bij dozijnen in het stuifgat afduikelen en wanhopige pogingen doen om weer omhoog te klimmen, steeds weer afglijdend en zoo met een geweldige energie doorgaand, tot het avond wordt en ik naar huis moest, zonder ooit het eind van zulk een onderneming te hebben kunnen afwachten.

En hoe rijk was hier steeds het vogelleven; reeds van verre hoorde je den leeuwerik zijn

vond). Het is niet het laatste stukje natuur, dat zoo stilzwijgend zal verdwijnen, waartegen echter niets te doen valt.

Maar gaan wij nu eens op een heuveltje zitten, dat er nog is; het is hier nog steeds aantrekkelijk en vreedzaam, zooals op de Veluwe, en als het heidekruid bloeit, dan hoor je het zoemen en gonzen van allerlei gevleugelde bezoekers en zie je ook veelkleurige vlinders, die hier te gast komen. Op foto 1 zien wij

Fig. 3. Een nieuw kanaal.

vroolijk liedje zingen en nog geen twintig stappen had je gemaakt of een tapuit zat ergens voor je, knikkend en wippend met zijn staart. Ook de klauwier nestelde hier zeker (ik was nooit een nestenzoeker, maar ik ontmoette hem steeds in dezelfde buurt, die insektenroover, die hier zeker gemakkelijk aan zijn voedsel komt). Ook kneu en boomleeuwerik zijn hier stamgasten en bij mijn laatste bezoek kwam heel laag zwevend, de duintjes haast rakend, ook een groote grijze buizerd gevlogen; laveerend trok hij er overheen, dan over een plek cirkelend en dan wikkend, stil in de lucht hangend om iets te bespieden, als de heerscher over dit terrein. Toen hij echter in de buurt van een kievit kwam — waarvan hier ook enkele nesten — vloog deze woedend tegen hem aan en verjoeg zijn vijand, wat van des roofvogels kant met waardigheid, maar ook met een zekere lafheid, aanvaard werd, want de buizerd wist, dat die lawaaimaker hem elke kans om buit te maken toch ontnomen had.

Een wulpenpaar heb ik er elk jaar ontmoet en ook de grutto voelt er zich thuis en trekt in de lente groote kringen hoog in de lucht, zijn naam roepend.

Dit alles zal spoedig tot het verleden behoorren, want een centraal kanaal (zie fig. 3) knaagt steeds dieper in het terrein — een versche wonde, die, indien eens begroeid, geheel zal zijn.

Merkwaardig is echter, dat in de natuur nieuw geschapen toestanden terstond nieuwe gevolgen meebrengen. Zoo is er nu reeds een flinke kolonie van oeverzwaluwen in de versche kanaalwanden gevestigd (zie hun nestingen op fig. 4; deze foto laat ook goed de verschillende zand- en veenlagen zien) en hun gevladder brengt een zenuwachtig leven in deze rust.

Met weemoed schrijf ik dezen korten afscheidsgroet aan de Oosterduinen, deze oude achterduinen, dit stukje oerland, dat, zoo als een wilde, die in een modern europeesch costuum gekleed wordt, op niets meer zal lijken, terwijl hij toch in zijn oorspronkelijke kleedij er zoo typisch uitzag.

En zoo loopt ook dit stuk natuur met reuzenstappen de moderniseering tegemoet.
Haarlem, herfst 1935.

R. OPPENHEIM.

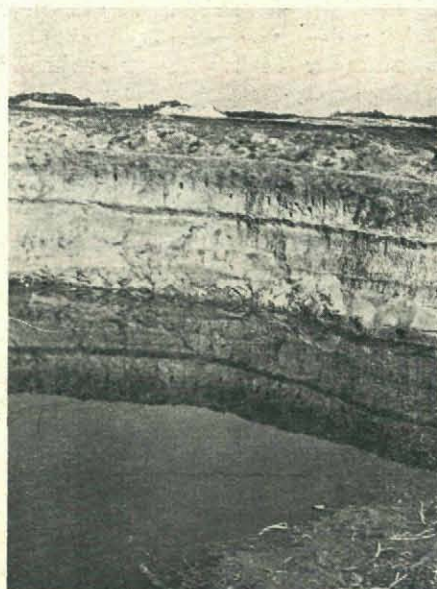

Fig. 4. Nesten van Oeverzwaluwen in den steilen zandwand aan 't water.